

SUBOTIČKA DEKLARACIJA

GRAĐANSKO DRUŠTVO I VERSKE ZAJEDNICE ZA OSNAŽIVANJE POLOŽAJA ETNIČKIH MANJINA

Na konferenciji „**Građansko društvo i verske zajednice za osnaživanje položaja etničkih manjina**“, koju je, uz podršku Evropske unije organizovao Centar za istraživanja religije Beogradske otvorene škole (Beograd, Srbija) u partnerstvu sa Teološko katehetskim institutom Subotičke biskupije (Subotica, Srbija), održanoj u Subotici od 22. 03. 2011. do 25. 03. 2011. godine, okupljeni predstavnici organizacija građanskog društva, verskih i etničkih zajednica, lokalnih vlasti, novinara, univerzitetskih profesora i učitelja, oslanjajući se na Osiječku deklaraciju iz aprila 2010. godine, donose **Subotičku deklaraciju**:

Kao najpoželjniji princip u međusobnim odnosima različitih zajednica učesnici konferencije vide interkulturalnost, koja umesto života jednih pored drugih podrazumeva i uzajamno obogaćivanje i bolje upoznavanje većinskih i manjinskih zajednica, za šta je preduslov prevazilaženje još uvek postojećih uzajamnih predrasuda, stereotipa i strahova, etničke distance, kao i nejasnoća oko razumevanja evropskog identiteta.

Polazeći od činjenice da pored pojedinačnih postoje i zajednički ciljevi svih kultura, kako većinske tako i manjinskih, čije ostvarivanje predstavlja prostor njihove autentične saradnje i dijaloga, pozivamo da se zajedničkim naporima svih društvenih aktera kultura postavi kao osnova društvenog razvoja, a norme kao što su istina, pravda i sloboda ističu kao vrhovne. Ističemo da crkve i verske zajednice, kao i organizacije građanskog društva, imaju prosvetiteljsku ulogu i danas, u vremenu individualnog osvajanja kulturnih vrednosti.

Uviđamo da je sposobnost razumevanja i prihvatanja diversiteta u svakom smislu uvek u korelaciji sa pitanjem identiteta, da je kod verujućih ljudi verski identitet okosnica njihovog ličnog identiteta, kao i da što je verski identitet utemeljeniji i što je vera više stvar ličnog iskustva susreta s Bogom, a ne element političke ili etničke legitimacije, sposobnost da se razume i prihvati etnički i verski diversitet veća, i obratno.

Stoga prepoznavamo da suštinski doprinos crkava i verskih zajednica treba da bude evangelizacija i uopšte intenzivan rad na dubljem religijskom utemeljivanju njihovih vernika, a organizacija građanskog društva u doslednom sprovođenju njihovih misija, što će omogućiti da se autentično, u slobodi i ljudskom dostojanstvu, susreću većinske i manjinske kulture. Jevanđelje, kao i ostala verska učenja su prostor za istinski i neopterećeni susret različitih kultura.

Rivalitet većinskih i manjinskih zajednica i njihovih verovanja, kultura i identiteta prepoznavamo kao izrazito negativnu pojavu koja treba da bude prevaziđena, dok verski, etnički i kulturni diversitet doživljavamo pre svega kao podsticaj za saradnju.

Uvažavajući potrebu da kulture i identiteti budu u službi opšteg dobra i zajedničkih ciljeva, a time i u funkciji napretka celokupne zajednice, shvatamo da se oni donekle neminovno prepliću sa delovanjem aktera u političkoj sferi. Činjenica da se neke etničke zajednice u nekim područjima i sredinama nalaze u položaju manjine, treba da budu korektivni faktor za ponašanje ključnih aktera tih zajednica, naročito njihovih elita, u područjima i sredinama u kojima predstavljaju većinu.

Svesni smo da strah od neizvesne budućnosti, zasnovan na negativnim iskustvima iz prošlosti, predstavlja ozbiljnu prepreku poboljšanju međureligijskih i međuetničkih odnosa i zaštiti manjinskih prava, ali smo i spremni da učinimo korake potrebne za njegovo prevazilaženje. Stoga pozivamo predstavnike verskih i etničkih zajednica, kako većinskih tako i manjinskih u svim sredinama, da javno osuđuju još uvek postojeće negativne pojave i događaje u međuetničkim i međureligijskim odnosima, uz snaženje samokritičkog tematizovanja i priznanja krivice sopstvenih pripadnika za učešće u negativnim pojavama.

Kao osnovni uzrok tenzija između različitih etničkih i verskih zajednica u našem regionu vidimo urušavanje sistema vrednosti. Kriza tog sistema traje i danas. Stoga smatramo da je izuzetno važno ostvariti što je moguće širi društveni konsenzus u vezi sa osnovnim vrednostima na kojima treba da počiva naše društvo. Kao temeljno, ističemo uverenje u apsolutnu vrednost i dostojanstvo čoveka, koje proističe i iz temeljnih postulata hrišćanske antropologije.

Polazeći od ključne uloge koju u uspostavljanju pomenutih vrednosti imaju porodica i obrazovni sistem, prepoznajemo da je upravo kriza porodice i škole poslednjih decenija doprinela i dalje doprinosi eroziji sistema vrednosti. Kada je u pitanju porodica, uviđamo da crkve i verske zajednice imaju mogućnost i poslanje direktnog uticaja kroz svoj pastirski rad, a organizacije građanskog društva kroz njima imanentni aktivizam.

Svesni da obrazovanje mora biti stalan proces, uz razvoj neformalnih oblika edukacije građana, prilagođenih različitim starosnim grupama, kao i potrebe redefinisavanja uloge vaspitanja i obrazovanja na svim nivoima obrazovnog sistema, od predškolskog do visokoškolskog, apelujemo na vraćanje u školski i vrednosni sistem vrednosti koje su izdržale test tokom istorije. Kako bi se ostvario blagotvorni uticaj na reformu školskog sistema, potrebno je da se formira što je moguće šira društvena koalicija koju bi činile crkve i verske zajednice, organizacije građanskog društva, predstavnici akademskog i kulturnog života, kao i predstavnici manjinskih zajednica.

U oblasti obrazovanja, kao posebno važnu podvlačimo funkciju socijalizacije, usled čega sadržaji kurikuluma moraju afirmisati prožimanje kultura etničkih zajednica i pozitivnu percepciju drugih. To se može postići, između ostalog, inkorporisanjem religijskih sadržaja u građansko vaspitanje ili neke druge predmete, ili uvođenjem osnova religiologije, kako bi i učenici koji ne pohađaju konfesionalnu versku nastavu stekli osnovna znanja o religiji. Obrazovni sistem treba da promovise vrednosti interkulturalizma i pluralizma.

Radi efikasnijeg postizanja ciljeva u oblasti obrazovanja pozivamo da se radi na njegovoj decentralizaciji i obezbeđivanju društvene kontekstualnosti škole. To podrazumeva davanje prava lokalnoj samoupravi da, u okviru zavičajne nastave, inkorporira sadržaje o većini i manjinama koje bi svi učenici usvajali, kao i da uvede dvojezičnu nastavu. Treba, takođe, obučiti kreativan i kritički nastrojen nastavni kadar koji ima senzibilitet i empatiju za različitost.

Kao aktera od velikog značaja za vaspitanje i prenošenje kulture prepoznajemo, pored porodice i škole, medije, koji pored pozitivnog nose i veliki potencijal za manipulaciju i pogoršanje odnosa među verskim, etničkim i kulturnim grupacijama. Mediji bi mogli da daju veliki doprinos poboljšanju međureligijskih i međuetničkih odnosa kada bi pružili više prostora za zajedničke nastupe predstavnika verskih i etničkih zajednica. Kulturu takođe vidimo kao veliki resurs za procese prožimanja, te smatramo da je potrebno osnažiti kulturnu saradnju i razmenu, naročito na lokalnom i regionalnom nivou.

Ulogu crkava i verskih zajednica u ovoj fazi približavanja zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji prepoznajemo kao veoma značajnu, jer su one u prošlosti očuvale i nacionalne i verske identitete, kako većinske tako i manjinske. Ističemo da je potrebno obratiti pažnju i na naredne korake, pošto će se mišljenja i učenja crkava i verskih zajednica i organizacija građanskog društva uzimati u obzir i kada zemlje regiona budu postale članice EU.

Podsećamo da organizacije građanskog društva, kao i crkve i verske zajednice, imaju snažne resurse, kako obrazovne tako i institucionalno-organizacione, što im omogućava da budu nosioci emancipatorskih procesa u društvu u celini, ali i na lokalnom nivou, kada je u pitanju prožimanje između različitih društvenih grupa, te stvaranje pozitivne slike o drugima.

Državu i ostale političke aktere na svim nivoima pozivamo da izgrađuju i sprovode jasne i pravedne politike u odnosu prema verskim i nacionalnim zajednicama kako bi se smanjio prostor mogućih manipulacija i zloupotreba i bilo kakvog ekskluzivnog postupanja prema različitim zajednicama u svim državama i sredinama.

Odgovornost za stanje u mešovitim sredinama ne pripisujemo samo predstavnicima državne vlasti, nego i samim manjinskim zajednicama, srazmerno njihovoj zastupljenosti. Pripadnici svih manjinskih zajednica, pored svojih neotuđivih prava, imaju i odgovornosti i obaveze koje ne treba da izbegavaju, već da njihovim ispunjavanjem ohrabruju većinske grupacije da aktivnije podrže zaštitu njihovih prava. Verske i etničke manjine trebalo bi da imaju integrativnu ulogu, kako na lokalnom tako, što je naročito važno, i na regionalnom planu.

Na kraju konstatujemo da se danas u svim pomenutim pitanjima delovanje isključivo na nivou deklaracija postepeno prevazilazi, zbog čega u cilju ostvarivanja opšteg dobra treba efikasno delovati i svedočiti konkretnim delima.

Učesnici konferencije „Građansko društvo i verske zajednice za osnaživanje položaja etničkih manjina“

Subotica, 25. marta 2011. godine

